

Sterktes en zwaktes – 29 april 2019

Voor dit seizoen zijn vijf trainingen gepland rond het thema “Sterktes en zwaktes” te weten:

1. Sterke en zwakke velden
2. Lijnen en diagonalen
3. Voorposten
4. De onderste twee rijen (vandaag)
5. Hoe hinderlijk is een zwak veld?

Zwaktes op een lijn leiden vaak tot een gevecht om de entrepunten op de zevende, dan wel achtste rij. Wint de sterkere partij dat gevecht, dan ontstaan er nieuwe elementen:

- Naast verticale ook horizontale invloed: gevaar!
- Beperkt de tegenstander in zijn mogelijkheden
- Voorkomt tegenspel
- In het eindspel vaak beslissend

Voor de achtste (onderste) rij gelden speciale elementen:

- Bijna altijd puur tactisch (mat of iets dergelijks)
- Soms gebruikt voor omtrekkende bewegingen

Laten we aan de hand van een eerste voorbeeld eens kijken of we hier wat mee kunnen!

Bronstein – Geller, na 14. Ta1-b1

De kenner herkent het Nimzo-Indisch, en meteen een van de scherpere varianten! Naast de Nimzo speelde Geller het klassieke damegambiet, vooral als hij met zwart moest winnen...

In zijn carrière verloor hij maar twee keer met deze opening – geen slecht resultaat.

14...Dd8-a5?!

Dit is geheel en al in Geller's stijl: waar mogelijk direct actief worden. Daarbij heeft hij een sluwe gedachte: wanneer de witte toren op b7 slaat, deze af te sluiten en vervolgens op te peuzelen.

Een mooi plan, maar... verstandiger was het de pion af te schermen dan wel te dekken: daarvoor boden zich Pb6, Tc7 of b6 aan, alle met ongeveer gelijk spel.

15. Tb1xb7 Pd7-b6 16. g2-g4! h7-h6

Dat was vast niet de bedoeling van Geller, maar na 16...c4 17. Df5 Da6 gooit 18. Txb6 axb6 19. g5 roet in het eten.

En ook wanneer zwart een subtielere versie toepast: 17...h6 18. g5 hxg5 19. Dxg5 Da6 is de pap wat heter dan gedacht bij het opdienen: 20. Txb6 axb6 21. Kh1 Ph7 22. Dg4 b5 23. Tg1 g6 24. Pxd5 en wit heeft wel heel veel compensatie voor de kwaliteit.

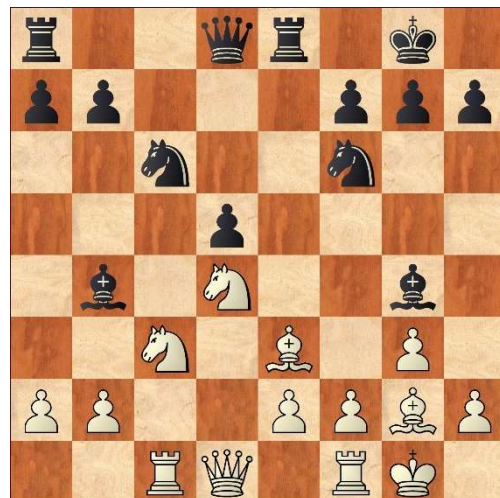
17. h2-h4 c5xd4

Ook de derde poging slaagt niet: 17...c4 18. Dc2 Da6 19. Txb6 Dxb6 20. g5 hxg5 21. hxg5 Ph7 22. Pxd5 Dd6 23. e4 en wederom is de compensatie voor de kwaliteit erg groot.

18. g4-g5 d4xc3?

Nu is het opeens simpel gewonnen voor wit. Meer tegenstand kon zwart bieden met 18...Txc3 al houdt wit duidelijk voordeel na 19. Df5 hxg5 20. hxg5 Pd7 21. Txd7 Pxd7 22. Dxd7 Td8 23. De7 (een dame op de zevende rij is ook sterk hoor!) want het – zeer wenselijke – 23...dxe3 heeft zo zijn bezwaren: 24. g6! Tf8 25. Pe6 en de stukken kunnen in de doos.

19. g5xf6 Tc8xc3 20. Dd3-g6! en zwart gaf op.

Portisch – Donner, na 11...Lc8-g4

Ik neem aan dat hijzelf niet verbaasd was, maar de uitnodiging voor de tweede Piatigorsky cup zal voor Donner een prettige verrassing geweest zijn.

Toevallig was dat net op het moment dat hij zijn hoogste rating ooit had – achteraf berekend dan wel (door Jeff Sonas, Chessmetrics.com). Daar zien we dat hij op dat moment 45/46e in de wereld was. Heel goed natuurlijk, maar dit was een absoluut toptoernooi met Spassky, Fischer, Petrosjan en Larsen en Portisch...

Afijn, in de eerste helft ging het prima met Donner (4 uit 9), maar in de tweede helft was hij murw door het gebeuk en scoorde nog maar 2 punten. Ook Portisch zat in een dipje en hij moppert in zijn aantekeningen dan ook: "I can only explain it by nervousness and lack of patience as the result of my bad play in this part of the tournament." Kom daar nog eens om bij de mannen van tegenwoordig...

De kenner heeft inmiddels de tijd gehad om de Tarrasch-verdediging te herkennen. Wit brengt nu een interessant pionoffer:

12. Dd1-b3!? Lb4xc3 13. Tc1xc3 Pc6xd4 14. Le3xd4 Lg4xe2

Nemen met de toren is niet goed: 14...Txe2 15. h3 Le6 16. Td1 (dreigt Db5 en de toren is gevangen) Pe4 17. Tcc1 Tc8 18. Txc8 Dxc8 19. Db5 Td2 20. Txd2 Pxd2 21. Lxd5 Lxd5 22. Dxd5 en hoewel wit geen materiaal meer heeft is de centrale opstelling van dame & loper voldoende voor duidelijk voordeel in het eindspel.

15. Tf1-c1 Pf6-e4

Niet goed was 15...La6 vanwege 16. Lxf6 (nog niet 16. Tc7 vanwege Te7) 16...Dxf6 17. Lxd5, maar b6 kwam zeker in aanmerking.

16. Tc3-c7?

Portisch moppert nog even door: "This impatient move might have caused the loss of the game. I played it without thinking, not realizing the danger." Gelukkig, wij zijn niet de enigen die zo iets overkomt!

Hij geeft nog aan wat beter was: 16. Te3 La6 17. Tce1, met goed spel voor de pion. Daar hoort een kleine correctie bij: nauwkeuriger is eerst 17. Da4 - om de zwarte dame in toom te houden - en dan pas de druk te verhogen.

16...Le2-a6?

Hoe vaak hebben we dat niet gezien: een pingpong blunder! Nu komen de mooie kanten van een toren op de zevende rij geheel tot hun recht.

Onze nationale voorvechter mist een mooie kans!

Na 16...Lc4! is goede raad duur: 17. Dxb7 (ook leuk is 17. T7xc4 dxc4 18. Dxc4 Tc8 19. Dxc8 Dxc8 20. Txc8 Txc8 21. Lxe4 Tc4 en zwart wint een van de twee lopers en daarna het eindspel) 17...Pd6 18. Dc6 Pb5 en hier houdt Portisch monkelend op. Wit kan nog spartelen met 19. Dxa8 Dxa8 20. Txc4, maar dat zou ik alleen aanbevelen voor de verdorvenen van hart...

Donner zelf mompelt nog wat over 16...b6, maar dat kan nauwelijks serieus worden genomen na 17. Da3. Zoals gezegd, nu kent wit alleen voorspoed:

17. Db3-f3! Pe4-g5

Hmm, 17...Tf8 18. Df5 is ook geen pretje voor zwart! Evenmin als 17...f6 18. Dg4 g6 19. Td7. En tot slot kan zwart nog 17...Te7 proberen om de toren te verwijderen van de zevende rij. Dat lukt, maar wit houdt voordeel met 18. Txe7 Dxe7 19. Dg4 f6 20. Dh5 Dd7 21. Lh3 Df7 22. Dxf7+ Kxf7 23. Tc7+ terug van weggeweest.

18. Df3-f5 La6-c4

Tja, twee zetten te laat...

Zwart kan nog op trucjes spelen, maar dat loopt uiteindelijk niet goed af: 18...Dxc7 19. Dxc7 (19. Txc7 wint ook, maar is zeker in tijdnood af te raden: 19...Te1+ 20. Lf1 h6 21. h4 Lxf1 22. Kh2 Lh3 23. g4 Lxg4 24. Dxc7 Pe6 25. Lf6 en nu heeft wit weer alles onder controle) 19...f6 20. Lxd5+ Kf8 21. Dd2 en zwart mag kiezen welke stukken hij wil verliezen...

19. Tc7xb7

En Donner had er genoeg van. Dat was er weer eentje voor de verzameling van Tim Krabbé!

Keres – Euwe, na 15...Pf6-h7

Waar is de zevende rij? hoor ik u denken. Even geduld nog...

Wat meteen opvalt is dat de opening bepaald geen succes voor zwart is geweest. Nog niet gerokeerd en wat het paard op h7 doet is ook niet meteen duidelijk! Wit gaat er nu – zoals dat heet – dwars door heen.

16. c4-c5! Ld6-e7?

Euwe had bepaald zijn dag niet: een taaiere verdediging is 16...Lc7.

Het blijft geen pretje voor zwart: 17. d5 exd5 18. Lh3 Lf5 19. Lxf5 Dxf5 20. Pxd5 Ld8 21. Pb6 Lxb6 22. cxb6 0-0 23. bxa7 en met zo'n pion is het goed leven voor wit! Nu komt dezelfde opstoot, alleen is het een graadje erger!

17. d4-d5 0-0

Nemen is waanzin: 17...exd5 18. Pxd5 of 17...cxd5 18. Lb5 met dameverlies.

18. d5xc6!?

Keres kiest voor simpel. Na 18. d6 Ld8 19. f4 is niet te zien hoe zwart zich ooit moet loswerken.

18...Dd7xc6 19. Da4xc6 b7xc6 20. Td1-d7

Daar is de toren dan op de zevende!

20...Tf8-e8 21. Lf1-a6 e6-e5 22. Td7-c7

En hier had zwart het met een gerust hart kunnen opgeven. Euwe ploeterde echter braaf door tot de 41^e zet en gaf toen op.

Om aan te geven hoe actueel dit onderwerp nog is, twee voorbeelden uit de recente praktijk van de laatste dagen.

Ding - Harikrishna, na 42...Kf7-f6

Dit is een mooi voorbeeld van de omtrekkende beweging: wit gebruikt intochtveld c8 om zwaktes in de zwarte stelling van achteren aan te vallen.

43. Tc2-c8 Kf6-f5 44. Tc8-h8 Te7-f7 45. Kf1-e2?!

Maar hier begint Ding te twijfelen. Waarom niet 45. Pc6? Er dreigt g4+ dus zwart moet in actie komen met 45...fxe3 46. fxe3 Kg6+ (wilde hij daarom weg van de f-lijn? We weten het niet...) 47. Ke2 Kg7 48. Pe5 Tf8 49. Txf8 Kxf8 50. Tf1+ Ke8 51. Tf7 en met de andere toren op de zevende rij kan zwart zijn zwaktes niet meer verdedigen.

45...f4-f3+! 46. Ke2-d2 Pe6-f8 47. Tc1-c8?!

Harder was 47. Tc6 Td7 48. Tch6 Ph7 49. Pc6 Pf6 50. Pe5 en wit wint minstens een kwaliteit.

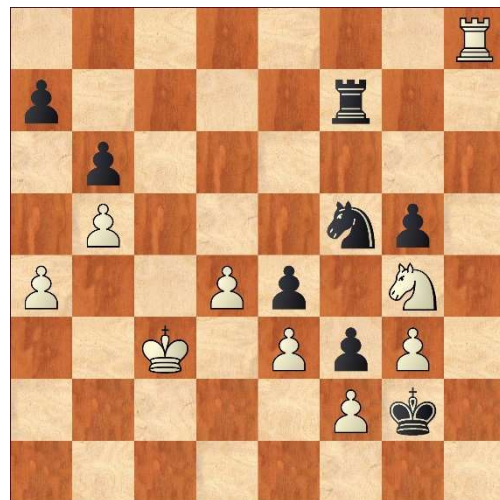
47...Pf8-g6 48. Th8-h6 Pg6-e7 49. Th6xd6 Pe7xc8 50. Td6xd5+!?

Wint wel, maar technisch gezien minder. De zwarte koning wordt heel actief en dat staat gelijk met 4 punten in de aanval! Daarom was 50. Td8 (de achtste rij bezetten!) wel zo handig: na het vervolg 50...Pe7 51. Td7 (en nu de zevende rij) Th7 52. Txa7 Th2 (ook de tweede rij, maar wel te laat) 53. Txe7 Txf2+ 54. Kc3 lijkt de zwarte f-pion heel gevaarlijk. Dat is schijn want wit offert gewoon zijn toren voor de pion en wint dan op de damevleugel. Zie je dat in tijdnood allemaal? Hmmm...

50...Kf5-g4 51. Pb4-c6?! (alsnog Td8 was beter) Kg4-h3 52. Pc6-e5 Tf7-f6?!

Merkwaardig, ik had hier zeker Tc7 gespeeld: activiteit van de toren gaat boven alles.

53. Td5-d8 Pc8-d6 54. Kd2-c3 Pd6-f5 55. Td8-h8+ Kh3-g2 56. Pe5-g4 Tf6-f7

Ding - Harikrishna, na 56...Tf6-f7

Dat ziet er toch even anders uit dan het eerste diagram. En dat in 14 zetten! Objectief is het nu remise, maar nog niet op het bord natuurlijk!

**57. Th8-h2+ Kg2-g1 58. Kc3-c4 Tf7-d7
59. Th2-h5 Td7-d6?**

En zo komt wit weer aan het roer. Zwart kon remise forceren met het een stukoffer: 59...Pxe3+! 60. Pxe3 (na 60. fxe3 f2 61. Ph2 Tc7+ 62. Kd5 Tc1 wordt het ook remise. Dat moet u maar even geloven op mijn blauwe ogen) Tc7+ 61. Kd5 Kxf2 62. Pg4+ Kxg3 63. Txg5 Kf4 64. Tg6 e3 65. Ph2 e2 en zwart houdt eenvoudig remise. Na de foutieve tekstzet staat wit weer beter.

60. d4-d5? Td6-g6?

Zoals zo vaak: de laatste fout beslist. Hoe we dit moeten noemen weet ik ook niet: een anderhalve pingpongblunder? Meteen 60. Th7 is goed voor wit, en na 60...Td7 staat zwart niet eens minder omdat hij de witte koning kan terugdringen nu veld d5 door een pion bezet is.

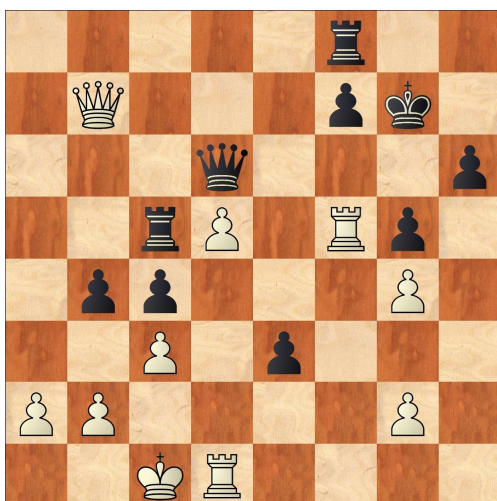
61. Th5-h7 Tg6-d6 62. a4-a5!

Het duurde hierna nog 10 zetten, maar ik neem aan dat zwart na deze krachtzet toch het koppie liet hangen.

Uit hetzelfde toernooi, en met een bijzonder gevaarlijke materiaalverhouding. Met alleen zware stukken op het bord kan elke aanval opeens stormkracht krijgen.

Het initiatief is dan ook bijzonder belangrijk. Zwart laat daar met zijn laatste zet (b4) geen gras over groeien.

Hoe reageert u met wit?

Anand – Meier, na 28...b5-b4

29. Db7xb4?

Mis. Eerst 29. Tf1 Tc7 en nu pas 30. Dxb4 was de correcte reactie.

29...Tf8-b8 30. Db4-a4 Tc5-b5?!

In dit soort loeischerpe stellingen steeds de beste zet te blijven doen is godsonmogelijk. Waarom T8b7 beter is zien we meteen.

**31. Da4-a7! Tb8-b7 32. Da7xe3 Tb5xb2
33. De3-e5+ Dd6xe5 34. Tf5xe5**

Hier zag je Anand zichtbaar opgelucht ademhalen. De problemen zijn echter nog niet allemaal voorbij want zwart heeft nu een toren op de zevende rij...

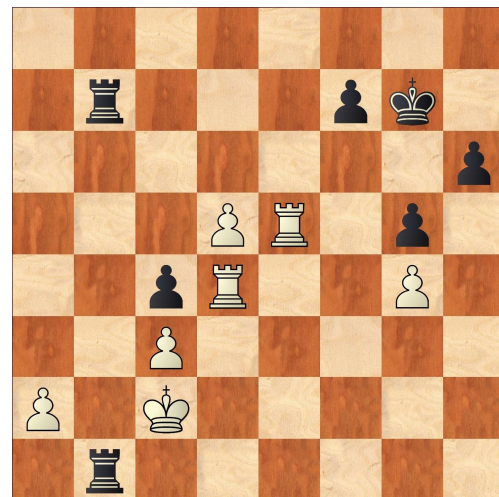
34...Tb2xg2 35. Td1-d4?!

“Passed pawns must be pushed” zei de geboren Balt, maar genaturaliseerde Amerikaanse grootmeester – en trainer – Edmar Mednis altijd. De man had gelijk: 35. d6 Txa2 36. Ted5 Ta1+ 37. Kd2 Txd1+ 38. Kaxd1 Td7 39. Ke2 Kf6 40. Ke3 Ke6 41. Ke4 Txd6 42. Tc5 Td1 43. Tc6+ Ke7 44. Txc4 is een redelijk eenvoudige remise.

35...Tg2-g1+ 36. Kc1-c2?

Terug met 36. Td1 was de enige zet, maar dat was Anand's bedoeling natuurlijk niet!

36...Tg1-b1!

Anand – Meier, na 36...Tg1-b1

En hier drong tot wit door wat hij aangericht had.

**37. Td4xc4 Tb7-b2+ 38. Kc2-d3 Tb1-d1+
39. Kd3-e3 Td1-e1+ 40. Ke3-d4 Tb2-d2+**

en opgegeven daar een toren verloren gaat.